

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 2 (222) лютий 2024

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал “Молодь і ринок” внесений до переліку наукових фахових видань України (категорія “Б”) у галузі педагогічних наук: 011 – Освітні педагогічні науки, наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886 (додаток 4). Спеціальності: 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 – Спеціальна освіта, наказ МОН України від 24.09.2020 № 1188 (додаток 5).

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.
Рішення Національної ради від 26.10.2023 № 1155, ідентифікатор медіа R30-01827

ISSN 2308-4634 (Print) “Молодь і ринок” індексується у таких базах даних: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020: 82.12; ICV 2021: 85.55; ICV 2022: 80.94)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.2/222.2024>

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Микола ГАЛІВ – *д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Іван БАХОВ – *д.пед.н., проф., Міжрегіональна академія управління персоналом*

Наталія БИШЕВЕЦЬ – *к.пед.н., Національний університет фізичного виховання і спорту України*

Галина БЛАВИЧ – *д.пед.н., проф., ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”*

Ірина ЗВАРИЧ – *д.пед.н., проф., Київський національний торговельно-економічний університет*

Микола ПАНТЮК – *д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

Тетяна ПАНТЮК – *д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

Лукаш ТОМЧИК – *д.соц.н. (педагогіка), Педагогічний університет в Кракові, Польща*

Надія Лаура СЕРДЕНЦЮК – *к.пед.н., Сучавський університет імені Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія)*

Даніель УОЛЛЕР – *д.філос.н., Університет Центрального Ланкаширу (м. Престон, Великобританія)*

Марія ЧЕПІЛЬ – *д.пед.н., проф., академік АНВО України, Заслужений діяч науки і техніки України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

Сергій ШАРОВ – *к.пед.н., Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного*

Олександра ЯНКОВИЧ – *д.пед.н., проф., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; д.таблїт., проф., Куявсько-Поморська Академія (м. Бидгощ, Польща)*

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел., +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; веб-сайт: <http://mir.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол № 2 від 29.02.2024)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

No. 2 (222) February 2024

Published since February 2002

UDC 051 The journal “Youth and market” is included into the list of scientific professional publications of Ukraine (**category “B”**) in the field of pedagogical sciences: 011 – Educational, pedagogical sciences, the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 02.07.2020 No. 886 (Appendix 4). Specialties: 012 – Preschool education; 013 – Primary education; 014 – Secondary education (due to subject specializations); 015 – Professional education (according to specializations); 016 – Special education, order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 09.24.2020 No. 1188 (Appendix 5).

Founder and published: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Ivan Franko Str., 24, Drohobych, Lviv Region, Ukraine, postal code 82100
Edition is registered in the National Council of Ukraine for Television and Radio Broadcasting.
Decision of the National Council dated 26.10.2023 No. 1155, **media identifier R30-01827**

ISSN 2308-4634 (Print) “Youth and market” is indexed in such databases: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020:82.12; ICV 2021: 85.55; ICV 2022: 80.94)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.2/222.2024>

EDITORIAL BOARD

Head editor: Mykola HALIV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Ivan BAKHOV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Interregional Academy of Personnel Management*

Nataliya BYSHEVETS – *Candidate of Pedagogic Sciences, National University of Physical Education and Sports of Ukraine*

Halyna BILAVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., SHEE “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”*

Iryna ZVARYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Kyiv National University of Trade and Economics*

Mykola PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Tetyana PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Lukasz TOMCZYK – *Doctor of Social Sciences (Pedagogic), Pedagogical University of Cracow, Poland*

Nadia Laura SERDENCUC – *Candidate of Pedagogic Sciences, Stefan cel Mare University from Suceava (Romania)*

Daniel WALLER – *Doctor of Philosophy Sciences, University of Central Lancashire (Preston, UK)*

Mariya CHEPIL – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Sergii SHAROV – *Candidate of Pedagogic Sciences, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University*

Oleksandra YANKOVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University*

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,
Tel. +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; website: <http://mir.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol No. 2, 29.02.2024)

Links to the publication of “Youth and market” obligatory

Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.

Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Молодь і ринок

№ 2 (222) лютий 2024

ЗМІСТ

Світлана Доценко, Тетяна Собченко Оптимізація освітнього процесу закладів вищої освіти України засобами штучного інтелекту	7
Ірина Зварич Штучний інтелект і вивчення іноземної мови	12
Тетяна Пантюк, Олег Кекош, Василь Гриняк, Тарас Чубінський Розвиток суб'єктності особистості в умовах взаємодії сім'ї та школи	17
Віктор Мозговий Теорія надлишкових знань у контексті педагогічного навчання	21
Лариса Сливка Рекреаційно-здоров'язбережувальний вимір організації вільного часу дітей і юнацтва у Польщі наприкінці XIX – на початку XX ст.: фізичне виховання у парках імені Генрика Йордана	26
Леонід Оршанський, Роман Пазюк, Дмитро Неміров Компетентнісний підхід у формуванні культури проектної діяльності майбутніх учителів технологій	31
Анатолій Науменко, Ганна Алксєєва, Віталій Хоменко, Світлана Хоменко Архітектура ігрового світу та принципи імерсивного дизайну рівнів	37
Тетяна Атрощенко, Оксана Попович, Олена Бобирєва Компонентно-структурна характеристика фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	42
Zhu Fangzhou, Oksana Isayeva Competency framework of bachelors in the field of news and communication from the perspective of artificial intelligence	47
Олександр Романенко, Оксана Гурняк, Ірина Погоріла Шляхи аналізу об'єктів тваринного світу в медичній біології	55
Олена Невмержицька Формування інклюзивного освітнього середовища початкової школи: проблеми і перспективи	61
Віталій Журавель, Вадим Нероба, Юрій Юрчак Специфіка інформаційно-психологічної пропаганди що використовувалися нацистською Німеччиною та комуністичним СРСР серед військ та населення противника протягом Другої світової війни	66
Ігор Войтович, Володимир Пономаренко Формування професійної компетентності IT-фахівців у неперервній фаховій підготовці: нормативно-методичний аспект	74
Наталія Дмітренко, Віолетта Панченко, Олена Гладка, Ірина Школа, Антоніна Девіцька Застосування прийомів соціально-емоційного навчання у формувальному оцінюванні майбутніх учителів англійської мови	80

Світлана Калаур, Наталія Лупак, Галина Генсерук, Лілія Бобик (Проців), Анатолій Баньковський, Тетяна Солонинка Естетична компетентність майбутніх педагогів як об'єкт науково-методичного аналізу	86
Уляна Борис Становлення та розвиток змісту початкової природничої освіти в Галичині за часів Австро-Угорської імперії (друга половина XIX – початок XX ст.)	92
Світлана Цюра Структура змісту соціально-реабілітаційної компетентності здобувачів вищої педагогічної освіти в контексті умов і наслідків війни	98
Леся Смеречак Інклюзивна компетентність вчителя початкових класів як запорука якості освітнього процесу	104
Наталія Смоляннюк, Юлія Домилівська Формування та розвиток пізнавальної мотивації молодших школярів засобами цифрових технологій та штучного інтелекту	108
Людмила Новицька Математична підготовка майбутніх бакалаврів із комп'ютерних наук в аграрному університеті	113
Ірина Корнієєва Formation of English grammatical competence of future teachers using educational strategies	121
Іван Іскерський Професійна підготовка майбутніх фахівців соціономічного профілю: дефінітивний аналіз	125
Галина Мельник, Галина Ліщинська-Кравець Формування конструкторсько-технологічної компетентності студентів у процесі вивчення проектування швейних виробів	130
Любомир Колодійчук До питання проектування основних видів занять технічної дисципліни	136
Ігор Коваль Обґрунтування критеріїв та рівнів професійної компетентності майбутніх фахівців сил безпеки та оборони України	140
Михайло Гавришук Педагогічні умови формування soft skills у майбутніх офіцерів Національної гвардії України в процесі професійної підготовки	147
Андрій Поцелуйко Специфіка структурних особливостей музичних творів календарно-обрядових пісень зимового циклу в світлі античної музикології	153
Оксана Трухан, Юлія Ловчук Іншомовна освіта в контексті засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти	157
Валентина Малик Форми виховання в університеті	163
Віталій Потапкін Готовність майбутніх учителів технологій до використання SMART-технологій у навчальному процесі	169
Андрій Мешко Етапи формування професійних компетенцій майбутніх дизайнерів у фаховій підготовці	173
Сабіна Шкріба Напрями просвітницької діяльності І. Ющука (1987–2017 рр.)	179

Svitlana Kalaur, Nataliya Lupak, Halyna Henseruk, Liliia Bobyk (Protsiv), Anatolii Bankovskyi, Tetiana Solonyuka Aesthetic competence of future teachers as an object of scientific and methodological analysis	86
Uliana Borys Establishment and development of the content of primary science education in Galicia during the Austrian-Hungarian Empire (second half of the 19th – early 20th century)	92
Svitlana Tsiura Structure of the content of the social-rehabilitation competence of higher pedagogical education acquirers in the context of the conditions and consequences of war	98
Lesya Smerechak Inclusive competence of the primary school teacher as a guarantee of the quality of the educational process	104
Natalia Smolianiuk, Yuliia Domylivska Formation and development of cognitive motivation of junior schoolchildren using digital technologies and artificial intelligence	108
Liudmyla Novytska Mathematical training of future bachelors in computer sciences at the agricultural university	113
Iryna Kornieieva Formation of English grammatical competence of future teachers using educational strategies	121
Ivan Iskerskyi Professional training of future specialists in the socio-economic profile: a definitive analysis	125
Halyna Melnyk, Halyna Lishchynska-Kravets Formation of design and technological competence of students in the process of studying the design of sewing products	130
Liubomyr Kolodiichuk On the question of designing the main types of technical disciplines	136
Ihor Koval Justification of the criteria and levels of professional competence of future specialists of the security and defense forces of Ukraine	140
Mykhailo Havryshchuk Pedagogical conditions for developing soft skills of future officers of the National Guard of Ukraine during professional training	147
Andriy Potseluiko Specificity of the structural features of musical compositions of calendar and ritual songs of the winter cycle in the light of ancient musicology	153
Oksana Trukhan, Yuliia Lovchuk Foreign language education in the context of the principles of state policy on the development of the English language in higher education	157
Valentyna Malyk Forms of upbringing in the university	163
Vitaliy Potapkin Readiness of future technology teachers to use SMART technologies in the educational process	169
Andrii Meshko Stages of professional competence formation of future designers in professional training	173
Sabina Shkriba Domains in I. Yuschuk educational enlightenment (1987–2017)	179

Світлана Калаур, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Наталія Лупак, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Галина Генсерук, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Лілія Бобик (Протів), кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Анатолій Баньковський, заслужений працівник культури України, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Тетяна Солонинка, керівник та головний хореограф Тернопільської танцювальної школи "Т.С.", асистент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ЕСТЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АНАЛІЗУ

Дослідження присвячене розробленню критеріїв, що визначають естетичну компетенцію майбутніх педагогів. Визначено ключові чинники формування естетичної компетенції, що формують базу для здійснення науково-методичного аналізу. Розроблено комплекс критеріїв для оцінки естетичної компетентності, що охоплюють мотиваційно-ціннісну, особистісну, когнітивну, діяльну та рефлексивну групи, які відіграють вирішальну роль у формуванні та розвитку професійних якостей майбутніх вчителів.

Ключові слова: освітній процес; здобувачі вищої педагогічної освіти; професійна підготовка вчителя; концепція; естетична компетентність майбутніх педагогів; естетика; компетентність; професійна компетентність; мистецтво; критерії.

Рис. 1. Літ. 10.

Svitlana Kalaur, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Social Work and Management of Socio-Cultural Activities Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Nataliya Lupak, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy and Methods of Primary and Preschool Education Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Halyna Henseruk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Computer Science and Teaching Methods Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Lillia Bobyk (Protsiv), Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Musicology and Methodology of Musical Art Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Anatolii Bankovskyi, Honored Worker of Culture of Ukraine, Associate Professor of the Musicology and Methodology of Musical Art Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

*Tetiana Solonynka, Head and Chief Choreographer
of the Dance School "T.S." in Ternopil,
Assistant of the Musicology and Methodology of Musical Art Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*

**AESTHETIC COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS
AS AN OBJECT OF SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL ANALYSIS**

The study is devoted to the development of criteria that determine the aesthetic competence of future teachers. The purpose of the article is to identify the key factors in the formation of aesthetic competence that form the basis for scientific and methodological analysis. To achieve this goal, general scientific methods of cognition were used, as well as the method of critical analysis of the literature, which allowed to form a set of criteria for aesthetic competence, which forms the object of scientific and methodological analysis, by systematizing and grouping. The study developed a set of criteria for assessing aesthetic competence. These criteria include motivational and value, personal, cognitive, activity and reflective groups, which play a crucial role in the formation and development of future teachers' professional qualities. The motivational-value group emphasizes the importance of realizing the importance of aesthetics and internal motivation for self-improvement, which is the basis for the development of other components of aesthetic competence. The personal group emphasizes the importance of emotional openness, intuition and creativity, which allow the future teacher to effectively interact with aesthetic objects and express their own uniqueness. The cognitive group of criteria highlights the need for in-depth knowledge of aesthetic theories and the ability to analyze and interpret aesthetic phenomena. The activity group includes criteria that reflect the ability of the teacher to apply the acquired knowledge in practice, and the reflective group focuses on self-analysis, self-criticism and personal growth in the context of aesthetic activity. The criterion-based assessment of these groups opens up new perspectives for improving curricula and methods in the training of future teachers, providing a deep understanding of aesthetic values and contributing to the formation of a high level of professional competence. The practical significance of the study lies in its further possibility of use for the construction of pedagogical methodologies and models for the formation of aesthetic competence of future teachers, which will ultimately have a positive impact on the quality of the educational process of future generations.

Keywords: educational process; applicants for higher pedagogical education; teacher training; concept; aesthetic competence of future teachers; aesthetics; competence; professional competence; scientific and methodological analysis; criteria.

Постановка проблеми. Естетична компетентність майбутніх педагогів є фундаментальною складовою їхньої професійної підготовки, яка відіграє вирішальну роль у формуванні цілісної та гармонійно розвиненої особистості. В умовах сучасної освітньої парадигми, що акцентує на інтеграції культурних, моральних та естетичних цінностей, здатність педагога до естетичного сприйняття, творчого самовираження та ефективної комунікації набуває особливої актуальності. Така компетентність передбачає не лише глибоке розуміння естетичних категорій та принципів, але й уміння застосовувати ці знання у педагогічній діяльності, сприяючи естетичному розвитку учнів, що в подальшому матиме позитивний ефект на розвиток педагогіки.

З огляду на це тема естетичної компетентності майбутніх педагогів як об'єкта науково-методичного аналізу вимагає всебічного дослідження, що включає вивчення теоретичних основ естетичної освіти, аналіз сучасних педагогічних підходів та методик виховання естетичних якостей, а також розробку ефективних інструментів для оцінювання та розвитку естетичної компетентності. Такий комплексний підхід уможливить не лише визначити ключові аспекти та критерії естетичної компетентності, але й розробити ефективні стратегії та методики для її формування і розвитку у майбутніх педагогів, сприяючи підвищенню якості освітнього процесу, а також вихованню цілісної особистості учнів.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Питання формування естетичної компетентності майбутніх педагогів достатньо освітлене у вітчизняній літературі, що підтверджується наявністю значної кількості досліджень з цієї теми. Однак вивчення естетичної компетентності в контексті педагогічної освіти вимагає комплексного підходу, що охоплює визначення критеріїв естетичної компетентності, що стануть основою об'єкта наукового дослідження.

При дослідженні теоретичних основ формування естетичної компетентності вивчалися праці вітчизняних авторів. І. Білан [1] у своєму дослідженні акцентує увагу на визначеннях поняття "естетична компетентність" в психолого-педагогічній літературі, пропонує широкий спектр інтерпретацій, що відображають різноманітність підходів до цього феномену. Д. Боклах [2] зосереджується на теоретичних аспектах формування естетичної компетентності, зокрема у майбутніх учителів англійської мови. Команда авторів – О. Галіцан, Т. Койчева, Т. Осипова [3] – пропонує методичний ресурс для формування естетичної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей, підкреслюючи важливість цього аспекту в педагогічній підготовці. Їхній підхід засвідчує інтеграцію естетичної освіти в широкий спектр гуманітарних дисциплін. Л. Глазунова [4] вивчає процес формування естетичної компетентності у майбутніх вчителів-філологів, вказуючи на специфіку цієї роботи в контексті філологічної ос-

віти. Її дослідження розкриває зв'язок між естетичним розвитком і викладанням мови і літератури, що є ключовим для розуміння цілісності гуманітарної освіти.

Попри достатню кількість літератури з цієї теми, відчувається нестача систематизованого матеріалу, що об'єднує різні аспекти естетичної компетентності в єдиний науково-методичний контекст.

Мета статті – визначити ключові чинники формування естетичної компетентності, що формують базу для здійснення науково-методичного аналізу

Виклад основного матеріалу. Естетична компетентність майбутніх педагогів як об'єкт науково-методичного аналізу вимагає глибокого розуміння та інтегрованого підходу до її формування. Вона є складною багатовимірною конструкцією, що включає здатність особистості до розуміння, оцінки та творчого застосування естетичних принципів у різних аспектах професійної діяльності. Естетична компетентність охоплює широкий спектр знань, відчуттів, умінь і навичок, від естетичного сприйняття та оцінювання до творчого використання естетичних цінностей у педагогічній практиці [7]. Дослідження підходів до формування естетичної компетентності

в українських закладах вищої освіти виявляє, що існує потреба в більш комплексному та інтегрованому підході до її розвитку, з акцентом на практичне застосування естетичних знань і умінь в реальних професійних та особистісних контекстах.

Як зазначає Ч. Жуйсюе [6], естетична компетентність визначається як здатність особистості до розуміння, оцінки та творчого застосування естетичних принципів у різноманітних сферах діяльності. Це комплексна властивість, що включає знання та розуміння естетичних цінностей, смаків, ідеалів, а також умінь виражати й розвивати власні естетичні почуття та вподобання. І. Білан підкреслює тісний зв'язок естетичної компетентності з естетичною культурою, діяльністю, вихованням, естетичними смаками та вподобаннями, але зазначає, що в освітніх програмах недостатньо уваги приділяється її формуванню.

В. Рожнова [10] розглядає естетичну компетентність як складник естетичної культури, що передбачає здатність виявляти естетичне ставлення до світу в різних сферах діяльності людини та оцінювати предмети і явища. В. Рожнова також пропонує п'ятикомпонентну структуру естетичної компетентності.

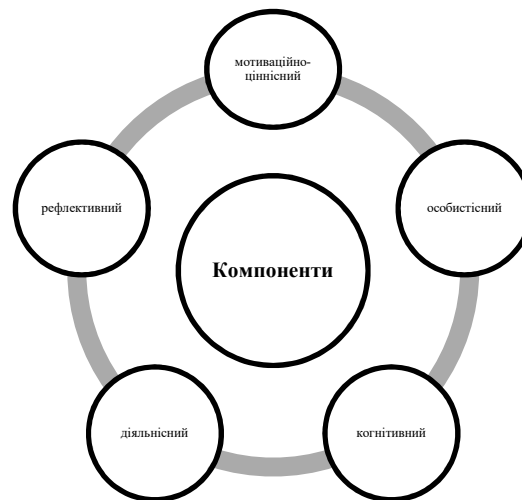

Рис. 1. Компоненти естетичної компетентності [10]

Ця структура охоплює спрямованість на розвиток власної естетичної компетентності, комплекс особистісно-професійних якостей і естетичних почуттів, суму естетичних, психолого-педагогічних та методичних знань, цілісність психолого-педагогічних, фахово-методичних та спеціальних умінь, а також здатність до рефлексії, самоаналізу та самооцінювання. Л. Глазунова [4] вважає формування естетичної компетентності складним інтегрованим процесом, спрямованим на усвідомлення мотивів і потреб професійної діяльності, естетичного сприйняття та розуміння прекрасного. Це передбачає володіння естетичними знаннями, уміннями, навич-

ками, сформованість естетичних суджень, почуттів, цінностей, ідеалів, поведінки та певного творчого досвіду. А. Карам [8] наголошує, що ядром естетичної компетентності є мистецтво і розвинена естетична чуттєвість, яка включає естетичне сприйняття, емоції, переживання, почуття, естетичний смак та інтелект.

Об'єкт науково-методичного аналізу в контексті естетичної компетентності майбутніх педагогів визначається як сфера дослідження, що охоплює систему знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, які сприяють формуванню та розвитку естетичного сприйняття, оцінки та твор-

чої діяльності в освітньому процесі. Для науково-методичного аналізу естетичної компетентності важливо визначити критерії, за якими можна оцінити рівень її розвитку у майбутніх педагогів.

Різні дослідники визначають власний набір критеріїв визначення естетичної компетентності майбутніх педагогів. Зокрема, Т. Койчева, О. Галіцян, Лян Цзе [8] виділяють такі критерії естетичної компетенції.

– *Теоретичні основи.* Вивчення психолого-педагогічних, філософських та культурологічних теорій, що лежать в основі естетичної освіти, зокрема, розуміння естетичного досвіду, креативності та емоційного розвитку.

– *Методичні підходи.* Розробка методик і педагогічних технологій для розвитку естетичних здібностей у майбутніх педагогів, включаючи інтерактивні, мультимедійні та проблемно-орієнтовані методи навчання.

– *Естетизація освітнього процесу.* Створення естетично насиченого освітнього середовища, що сприяє формуванню високого рівня естетичної культури та смаку, включаючи оформлення класних кімнат, використання художніх творів, музики та літератури.

– *Практичне застосування.* Залучення студентів до активної естетичної діяльності через організацію художніх проєктів, майстер-класів та культурних подій, що сприяє розвитку їхньої креативності та самовираження.

– *Самооцінювання та взаємооцінювання.* Формування у студентів здатності критично аналізувати власні естетичні досягнення та творчі роботи одногрупників, що сприяє підвищенню їхньої самосвідомості й емоційної інтелігентності.

– *Інтеграція змісту навчальних дисциплін.* Забезпечення взаємозв'язку між різними навчальними дисциплінами для формування цілісного розуміння естетичних явищ і процесів.

На думку Д. Бокла [2], основними критеріями естетичної компетенції є:

– *Формування естетичних почуттів.* Естетичні почуття є відображенням внутрішнього світу учителя та його розвитку. Розвиток естетичної освіченості педагога сприяє підвищенню його здатності відчувати, цінувати та розуміти красу, гармонію та артистизм, які він зустрічає у своєму професійному та особистому житті. Це, зі свого боку, дозволяє учителю ефективніше передавати естетичні цінності учням.

– *Розвиток інтуїції, уяви, фантазії.* Ці когнітивні процеси є ключовими для творчої та естетичної діяльності педагога. Інтуїція допомагає учителю глибше розуміти та співпереживати навчальний матеріал і учнівські потреби. Уява відкриває можливість для творчого пошуку та викладання, а фан-

тазія – створення нових, оригінальних ідей для навчання та виховання.

– *Формування вміння спостерігати за фактами і явищами життя.* Ефективне естетичне виховання базується на здатності педагога до глибокого та чуттєвого сприйняття навколишнього світу. Розвиток естетичних здібностей, таких як спостережливість, допомагає учителю бачити красу в повсякденному житті та використовувати це як навчальний ресурс.

– *Формування естетичних ідеалів.* Естетичні ідеали відіграють значну роль у формуванні професійної та особистісної ідентичності педагога. Вони слугують маяком для естетичного розвитку особистості, спонукаючи педагога до самовдосконалення, пошуку нових форм і методів роботи з учнями.

Науково-методичний аналіз естетичної компетентності майбутніх педагогів вимагає комплексного підходу, що включає теоретичне обґрунтування, методичну розробку, практичну реалізацію та оцінювання результативності впровадження підходів. Цей процес спрямований на формування у майбутніх педагогів глибокого розуміння значення естетики в освіті та вихованні, а також на розвиток їхніх власних естетичних здібностей і креативності.

Визначення критеріїв естетичної компетентності є важливим кроком на шляху до формування цілісної системи оцінювання та розвитку цієї компетентності серед майбутніх педагогів. На основі дослідженої літератури, систематизуємо набір критеріїв, розроблених на основі аналізу наявних наукових підходів та доповнених авторськими розробками, що охоплюють п'ять ключових аспектів естетичної компетентності: мотиваційно-ціннісний, особистісний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний.

Мотиваційно-ціннісну групу формують наступні критерії:

– *Усвідомлення значення естетики.* Розуміння впливу естетичного виховання на всебічний розвиток особистості та формування гармонійного сприйняття світу [5; 8; 9].

– *Цілеспрямованість у саморозвитку.* Наявність внутрішнього прагнення до постійного збагачення своєї естетичної культури та розширення кругозору через вивчення мистецтва, літератури, філософії [1; 2].

– *Висока цінність естетичних ідеалів.* Шанування та прагнення до високих естетичних стандартів у професійній та особистісній сферах [2; 8; 9].

– *Мотивація до естетичної діяльності.* Активне залучення до мистецьких та культурних заходів, бажання експериментувати і впроваджувати нові естетичні форми та підходи [5; 8; 9].

– *Естетична відповідальність.* Розуміння важливості естетичного виховання в контексті формування культурних і моральних цінностей у суспільстві.

Особистісну групу формують такі критерії:

– *Емоційна відкритість*. Здатність глибоко переживати й емпатично співпереживати естетичні об'єкти, виявляючи вразливість до краси, гармонії та мистецтва [5; 8; 10].

– *Естетична інтуїція*. Інстинктивне почуття краси та гармонії, яке дозволяє вловлювати найтонші естетичні нюанси в навколишньому світі [2].

– *Креативність*. Здатність до непересічного, творчого мислення, яке спонукає до пошуку оригінальних естетичних рішень та ідей [6; 10].

– *Автентичність*. Спроможність зберігати власну унікальність та індивідуальність в естетичному вираженні, не піддаючись стереотипам.

– *Самовираження*. Вміння виражати свої почуття, думки та ідеї через естетичні форми, такі як мистецтво, музика, література.

Когнітивну групу формують такі критерії:

– *Глибоке знання естетичних концепцій*. Оволодіння теоретичними основами естетики, історією мистецтва та культурології.

– *Аналітичне мислення*. Здатність розглядати естетичні об'єкти в контексті культурних, історичних та соціальних факторів, здійснювати глибокий аналіз та критику [8].

– *Інтердисциплінарний підхід*. Інтеграція знань з різних наукових галузей для всебічного розуміння естетичних явищ.

– *Естетична грамотність*. Вміння розпізнавати, аналізувати та оцінювати естетичні якості різноманітних об'єктів та процесів.

– *Критичне мислення*. Спроможність до самостійної оцінки та критичного аналізу естетичних творів, відмова від стереотипного мислення [8].

Діяльнісну групу формують такі критерії:

– *Естетичне проєктування*. Здатність створювати та реалізовувати проєкти, що відображають естетичні цінності та ідеали.

– *Методологічна компетентність*. Використання ефективних методів та підходів для навчання та виховання естетичних цінностей [8; 10].

– *Культурна адаптація*. Здатність інтегрувати естетичні елементи різних культур у навчальний процес.

– *Інноваційність у творчості*. Розробка новаторських ідей та підходів у сфері естетичної діяльності [8; 10].

– *Комунікативна майстерність*. Ефективне використання естетичних засобів для комунікації та взаємодії.

Рефлексивну групу формують такі критерії:

– *Самоаналіз естетичного досвіду*. Регулярне осмислення та аналіз власного досвіду у сфері естетики для особистісного зростання [8].

– *Саморегуляція естетичної діяльності*. Здатність до коригування власних естетичних практик з метою їх вдосконалення.

– *Рефлексія культурних та естетичних цінностей*. Глибокий аналіз й осмислення культурних та естетичних цінностей у контексті сучасного суспільства.

– *Естетична самокритичність*. Уміння критично оцінювати власні естетичні роботи та проєкти [2].

– *Відкритість до нового досвіду*. Готовність до сприйняття та інтеграції нових естетичних ідей та практик [2].

Критеріальне оцінювання естетичної компетентності майбутніх педагогів передбачає систематичний підхід до вимірювання рівня їхніх знань, умінь, навичок та ставлень у сфері естетики. Для цього використовуються різноманітні методи, які дають змогу оцінити як теоретичну підготовку, так і практичне застосування естетичних знань у навчальному процесі. Серед таких методів можна виділити аналіз творчих робіт (малюнків, проєктів, дидактичних матеріалів тощо), спостереження за педагогічною діяльністю, ведення портфоліо з відображенням естетичної діяльності, а також проведення співбесід та самооцінювання. Важливим є використання інструментів, які дозволяють фіксувати якісні зміни в естетичній компетентності, включаючи рефлексивні звіти, анкетування та інтерв'ю, що спрямовані на виявлення рівня естетичного розуміння, емоційного відгуку на мистецтво та здатності до критичного аналізу.

При цьому особливу увагу варто приділити формуванню об'єктивних й універсальних критеріїв оцінювання, які будуть враховувати специфіку естетичної компетентності і забезпечувати надійність та валідність оцінки. Використання портфоліо, наприклад, дає змогу відстежувати динаміку розвитку естетичних компетенцій на основі конкретних робіт та проєктів, а рефлексивні звіти сприяють глибокому самоаналізу та саморозвитку студентів. Такий комплексний підхід до критеріального оцінювання не лише сприяє точному визначенню рівня естетичної компетентності, але й мотивує майбутніх педагогів до подальшого самовдосконалення в цій важливій області.

Висновки. Представлені критерії естетичної компетентності охоплюють широкий спектр аспектів, які є важливими для формування та розвитку майбутніх педагогів, вони слугують об'єктом науково-методичного аналізу, спрямованого на підвищення якості педагогічної освіти і професійної підготовки вчителів. Мотиваційно-ціннісна група акцентує на усвідомленні значення естетики та внутрішньому прагненні до естетичного самовдосконалення, що є фундаментом для всіх інших аспектів компетентності. Особистісна група зосереджується на внутрішніх якостях індивіда, таких як емоційна відкритість, естетична інтуїція та креативність, які дозволяють педагогові ефективно спілкуватися через естетичні

засоби. Когнітивна група визначає інтелектуальні здібності, необхідні для аналізу, оцінки й інтерпретації естетичних об'єктів та явищ. Діяльнісна група включає в себе практичні навички та здатності, які допомагають педагогові застосовувати естетичні знання в освітній діяльності. Рефлексивна група акцентує на здатності до самоаналізу та самокритики у контексті естетичної діяльності, що сприяє особистісному зростанню і професійному розвитку.

Оцінювання майбутніх педагогів за означеними критеріями уможливить визначити ефективні стратегії навчання та методики, що сприятимуть розвитку естетичних якостей і здібностей у майбутніх вчителів, забезпечуючи високий рівень професійної підготовки й готовності до естетичного виховання учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білан І.В. Дефініції поняття “естетична компетентність” у психолого-педагогічній літературі. *Science and Practice. Implementation to Modern Society: Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference*. 2021. С. 156–163.

2. Боклах Д.Ю. Теоретичні аспекти формування естетичної компетентності майбутніх учителів англійської мови. *Інноваційна педагогіка*. 2023. С. 79–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.1.153>

3. Галіцан О.А., Койчева Т.І., Осипова Т.Ю. Методичний ресурс формування естетичної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Сер. “Педагогічні науки”*. 2020. № 1. С. 7–13.

4. Глазунова Л.О. Формування естетичної компетентності майбутнього вчителя-філолога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. № 6. С. 268–274.

5. Долматова М.П. Естетичні чинники ефективного навчання англійської мови у ВНЗ. *Наукові записки. Серія “Психолого-педагогічні науки”*. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. 2020. № 2. С. 40–45.

6. Жуйське Ч. Естетична компетентність майбутніх педагогів: філософсько-педагогічні аспекти. *Молодь і ринок*. № 6 (204). 2022. С. 176–182.

7. Зязюн І. Естетика і етика започатковують людську духовність... (вітальне слово). *Естетика і етика педагогічної дії*: зб. наук. пр. 2011. Вип. 1. 196 с.

8. Карам А.М. Формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету. Київ, 2020. 226 с.

9. Койчева Т., Галіцан О., Лян Цзе. Критеріальний підхід до формування естетичної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. Одеса, 2020. № 1 (68), лютий. С. 116–120. DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1-116-121

10. Рожнова В. Модель розвитку естетичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Path of Science: International Electronic Scientific Journal*. 2021. № 7, 1. С. 5001–5005. URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/847>

REFERENCES

1. Bilan, I.V. (2021). Definitssii ponyattia “estetychna kompetentnist” u psykholoho-pedahohichnii literatury [Definitions of the concept “aesthetic competence” in psychological and pedagogical literature]. *Science and Practice. Implementation to Modern Society: Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference*, pp. 156–163. [in Ukrainian].

2. Boklakh, D.Yu. (2023). Teoretychni aspekty formuvannia estetychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv anhliiskoi movy [Theoretical aspects of forming aesthetic competence in future English language teachers]. *Innovatsiina pedahohika*. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.1.15> [in Ukrainian].

3. Halitsan, O.A., Koicheva, T.I. & Sypova, T.Yu. (2020). Metodychnyi resurs formuvannia estetychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv humanitarnykh spetsialnostei [Methodical resource for forming aesthetic competence of future teachers of humanities]. *Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky. Pedagogical Sciences*. No. 1, pp. 7–13. [in Ukrainian].

4. Hlazunova, L.O. (2012). Formuvannia estetychnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia-filoloha [Formation of aesthetic competence of the future teacher-philologist]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, No. 6, pp. 268–274. [in Ukrainian].

5. Dolmatova, M.P. (2020). Estetychni chynnyky efektyvnoho navchannia anhliiskoi movy u VNZ [Aesthetic factors of effective English language learning in higher education institutions]. *Scientific notes “Psychological and Pedagogical Sciences” series*. Nizhyn Mykola Hohol State University, No. 2, pp. 40–45. [in Ukrainian].

6. Zhuysiue, Ch. (2022). Estetychna kompetentnist maibutnix pedahohiv: Filosofska-pedahohichni aspekty [Aesthetic competence of future educators: Philosophical and pedagogical aspects]. *Youth & market*, No. 6 (204). pp. 176–182. [in Ukrainian].

7. Ziazun, I. (2011). Estetyka i etyka zapochatkuiut liudsku dukhovnist... (vitalne slovo) [Aesthetics and ethics initiate human spirituality... (opening word)]. *Aesthetics and ethics of pedagogical action*: coll. of science works. No. 1, 196 p. [in Ukrainian].

8. Karam, A.M. (2020). Formuvannia estetychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva u pozaaudytornii roboti universytetu [Formation of aesthetic competence of future fine arts teachers in extracurricular activities at the university]. Kyiv, 226 p. [in Ukrainian].

9. Koicheva, T., Halitsan, O. & Lian, Tze. (2020). Kryterialnyi pidkhid do formuvannia estetychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv humanitarnykh spetsialnostei [Criteria-based approach to forming the aesthetic competence of future teachers of humanities]. *Scientific Bulletin of Mykolayiv National University named after Vasyl Sukhomlynskiy. Pedagogical sciences*. Odessa, No. 1 (68), February, pp. 116–120. DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1-116-121. [in Ukrainian].

10. Rozhnova, V. (2021). Model rozvytku estetychnoi kompetentnosti maibutnix vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Model of aesthetic competence development for future preschool educators]. *Path of Science: International Electronic Scientific Journal*, No. 7, 1. pp. 5001–5005. Available at: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/847> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21.02.2024